

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

кафедра філософії, політології та психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
проф. Соболев Є.Ю.

ПРОГРАМА

державного екзамену
з ПСИХОЛОГІЇ

за освітньо-кваліфікаційним рівнем
«бакалавр»

Програму державного екзамену
розглянуто та ухвалено
на засіданні кафедри
філософії, політології та психології

Протокол № 9 від 25 квітня 2024 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку до виконання завдань з психології державного кваліфікаційного екзамену студентів-випускників Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, що набувають освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Завдання з психології розроблені згідно з Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол №2 від 31.08.2020 р.; зі змінами (протокол №10 від 07.02.2022 р.); зі змінами, протокол № 6 від 28.11.2022 р.) на основі чинних навчальних програм з психології, методики організації виховної роботи та мають на меті перевірку теоретичної і практичної підготовленості випускника до педагогічної професії. Зміст завдань моделює умови практичної психологічної діяльності, імітує етапи процесу підготовки, реалізації завдань психології. Завдання мають практичну спрямованість.

Об'єктами оцінювання завдань з психології на державному кваліфікаційному Об'єктами оцінювання завдань з психології на державному кваліфікаційному екзамені є компетенції з психології у межах вимог державних стандартів. Студенти-випускники своєю відповіддю повинні продемонструвати **знання:**

- предмет, завдання, методи психологічної науки;
- класифікації психічних явищ, закономірності перебігу пізнавальних, емоційних, вольових психічних процесів;
- психологічні аспекти спілкування, міжособистісних взаємин у професійній діяльності;
- закономірності психічного розвитку на різних етапах онтогенезу;
- психологічні закономірності навчання, виховання зростаючої особистості;
- психологічну структуру професійної діяльності та механізми її оптимального виконання;
- психологічні особливості розвитку психічних функцій у процесі праці;

- особливості динаміки професійно-важливих якостей особистості;
- особливості ціннісно-мотиваційної сфери суб'єктів трудової діяльності;
- психологічні основи виробничого навчання;

та показати володіння **вміннями**:

- пояснювати різноманітні явища у психічній реальності людини;
- аналізувати соціальну ситуацію та особливості психічного розвитку людини у різні періоди її життя;
- застосовувати психологічні методи для вивчення психологічних особливостей особистості;
- діагностувати рівень та особливості динаміки працездатності особистості, застосовувати методи для вивчення особливостей розвитку в неї психічних функцій;
- визначати причини виникнення конфліктних ситуацій у міжособистісних взаємодіях та добирати методи конструктивного їх вирішення;
- виявляти причинно-наслідкові зв'язки у підвищенні чи зниженні продуктивності діяльності людини, добирати способи підвищення мотивації досягати успіху в діяльності;
- запобігати виникненню стану професійного виснаження.

Мета викладання дисципліни: формування у здобувачів освіти системи знань про закономірності розвитку психіки особистості як суб'єкта навчальної та професійної діяльності, вмінь і навичок вирішувати завдання практичного спрямування у сфері професійної діяльності за допомогою психологічних засобів.

Завдання дисципліни:

- формувати у студентів уявлення про природу суб'єктивної реальності людини, структуру особистості, умови функціонування і розвитку психічних процесів;
- сприяти набуванню знань про умови та механізми розвитку людини на різних етапах онтогенезу, про особливості створення спеціальних умов для розвитку її інтелектуальних та особистісних можливостей;
- формувати знання про фундаментальні психологічні структури, становлення

особистості в навчальній і виробничій діяльності, у соціальних інститутах;

– ознайомити студентів з актуальними проблемами психології праці;

– формувати у здобувачів освіти уявлення про психологічні особливості професійного середовища та професійної діяльності;

– формувати у майбутніх фахівців уміння і навички проводити психологічні дослідження з метою подальшого застосування набутих умінь і навичок при вирішенні професійних завдань.

Зміст програми дисципліни

Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Історичні етапи розвитку психологічної науки. Провідні напрями в психології ХХ століття.

Проблема та природа психічного. Історіогенез психіки. Розвиток психіки в онтогенезі. Вікова періодизація розвитку психіки людини. Психіка і мозок. Розвиток наукових знань про природу психіки. Виникнення і становлення психіки в процесі біологічної еволюції.

Діяльність і психічні процеси. Теорія діяльності у вітчизняній психології.

Основні положення теорії діяльності. Діяльність та її структура. Різновиди діяльності. Мета і мотиви діяльності. Мотиви трудової діяльності. Активність та саморегуляція як стрижневі характеристики діяльності.

Відчуття і сприймання. Психофізіологічні механізми формування відчуттів. Закономірності відчуттів. Характеристика основних видів відчуттів. Розвиток відчуттів.

Властивості сприймання. Розвиток сприймання у дітей.

Пам'ять. Психологічні теорії пам'яті. Загальна характеристика процесів пам'яті. Методи дослідження пам'яті людини. Розвиток пам'яті в онтогенезі. Розвиток пам'яті у процесі навчання. Індивідуальні особливості пам'яті. Умови успішного запам'ятовування та збереження інформації.

Мислення. Мислення як вища форма відображення. Мислення та розв'язування проблемних задач. Інтелектуальні можливості особистості. Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту. Розвиток мислення в онтогенезі. Психологія творчого мислення. Критичність мислення та його продуктивність. Розв'язання

розумових завдань та індивідуальні особливості мислення.

Уява. Фізіологічні основи уяви. Уява та індивідуальна творчість. Розвиток уяви в онтогенезі. Роль уяви в навчанні школярів. Поняття про творчість. Творчість як розв'язування творчих задач.

Увага. Увага, її природа та роль у навчальній і трудовій діяльності людини. Психологічні теорії уваги. Вікові та індивідуальні особливості уваги. Стійкість уваги та способи її вивчення. Умови підвищення ефективності мимовільної уваги. Розвиток довільної уваги в процесі навчальної діяльності. Виховання уважної людини. Шляхи, прийоми та засоби вдосконалення уваги людини.

Емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічне підґрунтя емоцій. Проблема класифікації емоцій у вітчизняній та зарубіжній психології. Саморегуляція емоційних виявів. Стреси в житті людини: причини виникнення та шляхи подолання. Розвиток почуття справедливості в онтогенезі.

Воля. Поняття, ознаки та функції волі. Довільні дії. Аналіз складної вольової дії. Становлення вольової регуляції поведінки у дітей. Основні напрями розвитку волі школярів.

Темперамент. Психологічні властивості темпераменту. Психологічна характеристика типів темпераменту. Вияв особливостей темпераменту в діяльності та поведінці людини. Діагностика темпераменту.

Характер. Поняття про характер та його структуру. Типологія характеру. Особистість і характер. Формування характеру особистості.

Здібності. Розвиток інтелектуальних здібностей учнів.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

В оцінці теоретичних знань випускників враховуються такі позиції:

- достатність обсягу знань;
- правильність, повнота, глибина, системність, міцність знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, явищами;
- рівень володіння теорією і логікою міркувань;
- рівень здійснення мислиннєвих операцій – аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;

- рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності.

Оцінювання **практичних умінь** студентів-випускників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання з в конкретних п ситуаціях, моделювати процес в навчальному закладі у різноманітних методах і формах роботи з учнями. В оцінюванні практичних умінь враховуються:

- повнота аналізу проблеми;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень щодо трактування проблематики завдання;
- грамотність аргументації;
- використання категоріального апарату.

Кількість балів*	Критерії оцінювання виконання завдання з психології
18-20 балів	Студент-випускник виявляє міцні, системні й глибокі знання, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює явища, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
15-17 балів	Студент-випускник самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих явищ та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
12-14 балів	Студент-випускник самостійно, але неповно відтворює

	<p>навчальний матеріал, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень, допускає помилки під час пояснення окремих явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить не чіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.</p>
1-11 балів	<p>Студент-випускник виявляє поверхові знання й розуміння основних положень психології, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження); допускає суттєві помилки під час пояснення психологічних явищ та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
2. Савчин М. В., Василенко Л. А. Вікова психологія: навч., 5-ге видання, перероблене, доповнене. Київ : ВЦ «Академія», 2021. 376 с.
3. Сергеєнкова О.П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
4. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник. Київ: Просвіта, 2019. 400 с.
5. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2017 – 548 с.

ДОПОМІЖНА

1. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
2. Левус Н. І., Волошок О. В. Педагогічна психологія в схемах і таблицях : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка; Артос, 2015. 340 с.
3. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник довідник. Київ: Каравела, 2020. 418 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сергеєнкова О.П. Педагогічна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 168 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/518-pedagogchna-psihologyasergnkova-op.html>.
2. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2017 – 548с.<https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f5e61be5-c203-42f8-9372-5531b8b46c49/content>